

כ"ח בכסלו תשע"ו, 10.12.2016

גיליון מס' 487

פרשת מקץ

על קב חומטון

מאת הרב אחיה שלמה אמיתי, שדה אליהו

"וַיִּקְבֹּץ אֶת כָּל אֹכֵל שֶׁבַע שָׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּתֵּן אֹכֵל בְּעָרִים אֹכֵל שְׂדֵה הָעִיר אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיהָ נָתַן בְּתוֹכָהּ" (בראשית מא, מח).

בפסוק זה אנחנו רואים כיצד יישם יוסף את תוכניתו, לאור תחזיותיו על רעב גדול בארץ מצרים. יוסף החליט לאגור בר לשנות הרעב, והשיטה הייתה, בין היתר, לאגור את התבואה בערים שסביבותיהן גדלה – "אֹכֵל שְׂדֵה הָעִיר אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיהָ נָתַן בְּתוֹכָהּ". (הפרשנים כבר עמדו על כך שלא הייתה זו כל התבואה, אם באיכות או בכמות, שהרי חלק ממנה הלך לאוצרות המלך). ההיגיון בדבר לכאורה, די פשוט – זמינות המזון לתושבים בשנות הרעב.

אך חז"ל ובעקבותיהם רש"י, נתנו הסבר אחר לשיטה זו: "שכל ארץ וארץ מעמדת פירותיה ונותנין בתבואה מעפר המקום ומעמיד את התבואה מלירקב" – היינו מאדמת שדה העיר אשר סביבותיה נתן בתוכה של התבואה. הטכניקה הזו מוכרת לנו ממקום אחר. במסכת שבת (דף לא עמוד א) נאמר "משל לאדם שאמר לשלוחו: העלה לי כור חיטין לעלייה. הלך והעלה לו. אמר לו: עירבת לי בהן קב חומטון? אמר לו: לאו. אמר לו: מוטב אם לא העלית".

קב החומטון – אומר רש"י, הוא "ארץ מלחה". היינו שהיו רגילים לערב בתבואה אדמה מלוחה – ובפרשתנו אנחנו שומעים שזו אדמת מקום הגידול. באופן רציונאלי נראה שמטרת העירוב הזה שהאדמה תשמש כחומר מונע לחות, מעכב חימצון, שתורם לשימור התבואה.

חז"ל כדרכם לקחו את התופעה הזו מחיי החומר לעולם הרוח, ואמרו במסכת שבת שם שבדומה לקב החומטון המשמר את התבואה, כך יראת ה' היא המשמרת את תורתו של האדם.

"וְהָיָה אֶמוּנַת עֵתִיד חֶסֶן יְשׁוּעַת חֻכְמַת וְדַעַת יְרֵאת ה' הִיא אוֹצָרוֹ" (ישעיהו לג, ו), אֶמוּנַת – זה סדר זרעים, עֵתִיד – זה סדר מועד, חֶסֶן – זה סדר נשים, יְשׁוּעַת – זה סדר נזיקין, חֻכְמַת – זה סדר קדשים, וְדַעַת – זה סדר טהרות. ואפילו הכי יְרֵאת ה' הִיא אוֹצָרוֹ... אם יראת ה' היא אוצרו – כן (למדת תורה), ואם לא – לא. משל למה הדבר דומה – לאדם האומר לשלוחו וכו'.

לימוד התורה אינו חוויה אינטלקטואלית שכלית גרידא. על מנת לשמרה יש צורך בהכנה רגשית, ביחס נכון.

יְרֵאת ה' היא אוֹצְרוֹ – כלומר, ללא יראת ה' התורה לא תחזיק מעמד בליבו של האדם. אולי הוא ידע לצטט ואפילו להסביר, אבל לא בהכרח התורה תהיה עבורו מזון לנפש. יתר על כן, נוכל ללמוד מדברי חז"ל "שכל ארץ וארץ מעמדת פירותיה" – שיש להתאים את ההכנה הרגשית למקום – לאדם הלומד, המגדל בליבו את התורה, כשם שמניחים בתבואה מאדמת אותה הארץ היא משתמרת. שימור התורה שהיא בעיקרה שכלית, תלוי ביראת שמים מתאימה, בהכנה הרגשית המתאימה.

וברוח ימים אלו נעיר שאולי בכך מתמצה ההבדל בין לימוד התורה ללימוד חכמה יוונית.

הרב אחיה שלמה אמיתי, רב קבוץ שדה אליהו, משמש כדיין בבתי הדין לממונות ארץ
המדה – גזית, וגולן. נשוי לגילה יועצת חינוכית באולפנת צביה עפולה. ובית החינוך
צביה עפולה.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il